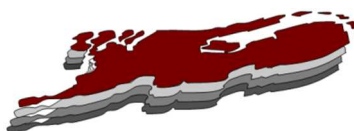

Bureauonderzoek

**Weemselerweg - Morsdijk,
Albergen, gemeente
Tubbergen (OV).**

april 2021

Versie 2 (definitief)

In opdracht van:
Ad Fontem Ruimtelijk Advies

Colofon

Laagland Archeologie Rapport 587

Bureauonderzoek Weemselerweg - Morsdijk te Albergen, gemeente Tubbergen (OV)

Auteur: [REDACTED]

In opdracht van: Ad Fontem Ruimtelijk Advies

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: definitief

Controle: [REDACTED]

Autorisatie: [REDACTED]

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F-G
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie BV, Almelo, april 2021

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in januari 2021 een Bureauonderzoek uitgevoerd aan de Weemselerweg - Morsdijk te Albergen. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom de bouw van nieuwe woningen.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd.

Op basis van de inventarisatie kan het volgende geconcludeerd worden. Het plangebied ligt in een erosiedal, aan de voet/lagere helling van een westelijk gelegen stuwwal. In het plangebied komen naar verwachting beek- en gooreerdgronden voor. Westelijk van het plangebied liggen hogere gronden, waar onder andere een es is aangelegd. Een historisch erf ligt ongeveer 50 m westelijk van het plangebied, aan de rand van de bouwlanden. In de omgeving zijn resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd bekend, vooral samenhangend met het klooster en de oude kern van Albergen. In de omgeving ontbreken vondsten uit oudere perioden. Het plangebied bleef tot circa 1899 onontgonnen en is aldoo onbebouwd gebleven. Het gebruik als grasland sindsdien – en ook de aanwezigheid van een ijsbaan nabij het plangebied – wijst evenals de overige bronnen op zeer vochtige omstandigheden.

Op basis van het bureauonderzoek worden geen archeologische resten verwacht, afgezien van mogelijke off-site resten. Hiervoor geldt een lage verwachting.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt geadviseerd geen nader archeologisch onderzoek uit voeren.

Dit advies is overgenomen door de bevoegde overheid, de gemeente Tubbergen. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar deskundige, A. Vissinga.

Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, of resten waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat het om archeologische resten gaat, dan geldt op grond van de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, www.cultureelerfgoed.nl).

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding onderzoek	5
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	5
1.3 Administratieve gegevens	6
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	8
1.5 Geplande verstoring	8
1.6 Gemeentelijk beleid	9
1.7 Onderzoeksdoel	9
2 Inventarisatie	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	10
2.3 Archeologie	12
2.3.1 Bekende archeologische waarden	12
2.3.2 Gemeentelijke verwachtingskaart	13
2.3.3 Eerder archeologisch onderzoek	13
2.4 Historie	14
3 Conclusie en verwachtingsmodel	17
3.1 Conclusie	17
3.2 Verwachtingsmodel	17
3.3 Advies	18
literatuur	19
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	21
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	22
BIJLAGE 3 Actueel Hoogtebestand Nederland	23
BIJLAGE 4 Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	24
BIJLAGE 5 Bodemkaart	25
BIJLAGE 6 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	26
BIJLAGE 7 Verklarende woordenlijst	27

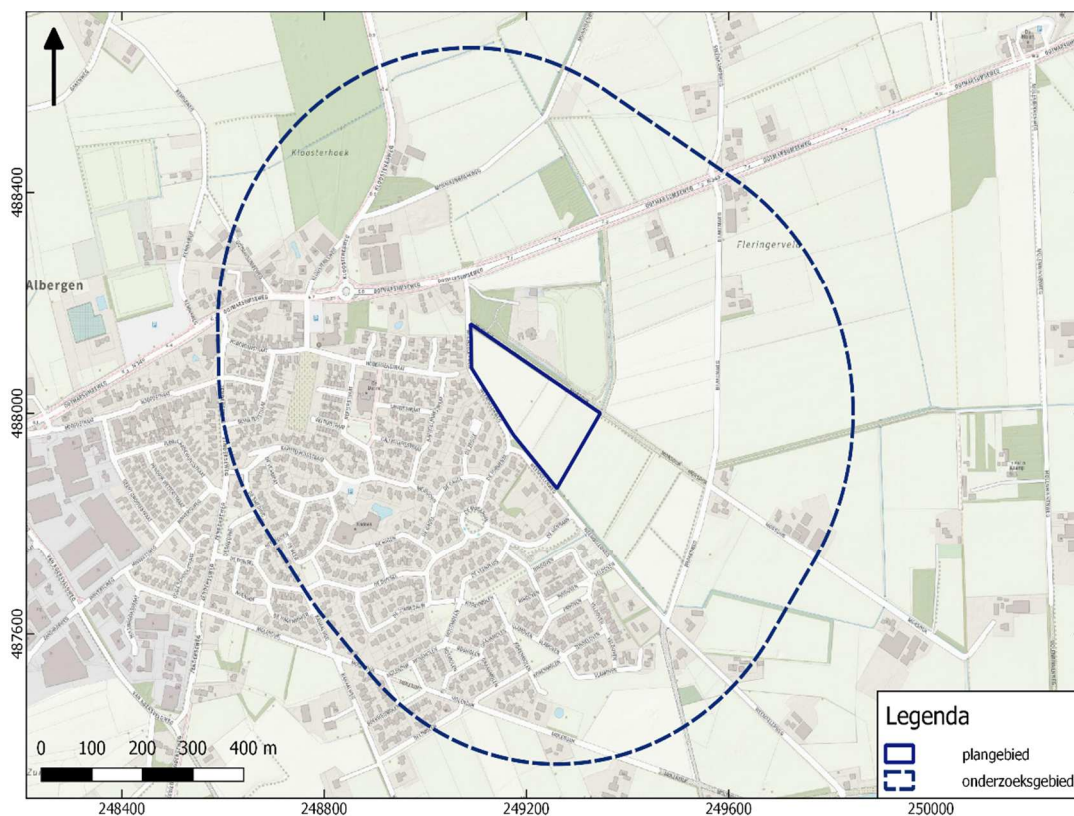
HOOFDSTUK **1** INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van nieuwe woningen aan de Weemselerweg - Morsdijk te Albergen, gemeente Tubbergen (OV). Hiertoe is een bestemmingsplanwijziging vereist. De gemeente Tubbergen heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de Weemselerweg - Morsdijk in Albergen, gemeente Tubbergen (OV), zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied.

Het plangebied heeft een omvang van circa 3,2 ha. Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 500 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRatieve GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Tubbergen
Plaats	Albergen
Beheerder/eigenaar grond	Gemeente Tubbergen
Toponiem	Weemselerweg - Morsdijk
Kadastrale perceelnummer(s) ¹	TBG02-H-5591, -3852,-3853
Laagland Archeologie projectnummer	ALWE211
Datum conceptrapportage	8-2-2021
Datum definitief rapport	23-4-2021

¹ kadastralekaart.com

XY-coördinaten	249090/488160
	249345/488000
	249090/488080
	249260/487865
Kaartblad ²	280
Oppervlakte/lengte Plangebied	circa 3,2 ha
Datering	Laat-Paleolithicum - Late Middeleeuwen
Complextype	bewoning (inclusief verdediging)
Onderzoeksmeldingsnr	4942583100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Bureauonderzoek
Opdrachtgever	Ad Fontem Ruimtelijk Advies
Goedkeuring bevoegde overheid	16-04-2021
Bevoegde overheid	gemeente Tubbergen
Adviseur namens bevoegde overheid	■■■■■■■■■■
Beheer documentatie	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Overijssel E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo 06 51 95 35 53
Projectleider/opsteller onderzoek	■■■■■■■■■■ ■■■■■■■■■■@laaglandarcheologie.nl

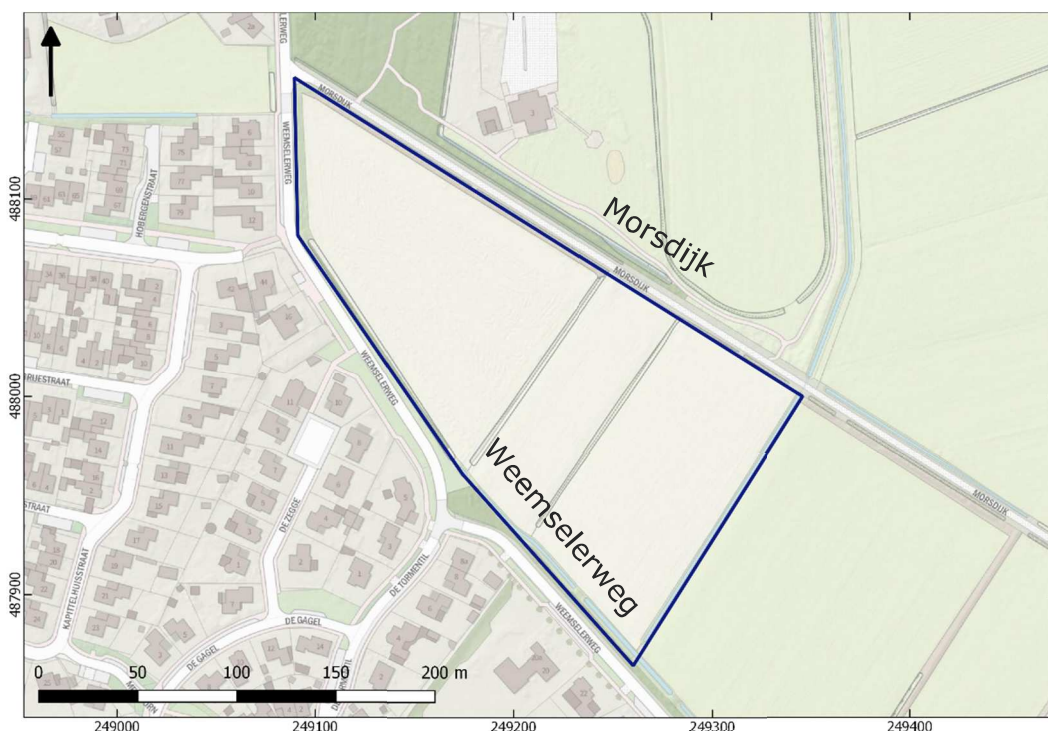
Tabel 1. Objectgegevens.

² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is momenteel in gebruik als bouwland (maïs). Het terrein bevat voor zover bekend geen kelders of andere ondergrondse kunstwerken en er zijn geen historisch waardevolle bouwwerken in het plangebied aanwezig.³

In dit stadium is de exacte invulling van de plannen nog niet bekend. De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil en of en zo ja wie de toekomstige gebruiker(s) wordt/worden zijn in dit stadium evenmin bekend. Onderstaande afbeelding toont de huidige en de gewenste nieuwe situatie.

Afbeelding 2. Huidige situatie.

1.5 GEPLANEDE VERSTORING

De ingrepen vinden plaats binnen het plangebied. De diepte van de geplande verstoring reikt vermoedelijk overwegend niet dieper dan ongeveer 100 cm -mv. Rioleringsbuizen kunnen dieper aangelegd worden.

³ bron: gemeentelijke monumentenlijst

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

In het bestemmingsplan Tubbergen Buitengebied 2016 (art. 46) ligt het plangebied in een zone met een dubbelbestemming Waarde-Archeologie 4. Archeologisch onderzoek is aan de orde bij ingrepen groter dan 5000 m² en dieper dan 40 cm -mv. De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek.

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Het plangebied ligt in het Overijssels zandgebied. Dit landschap is gevormd tijdens de voorlaatste ijstijd (Saalien) en de laatste ijstijd (Weichselien). Kenmerkend voor dit gebied is het dekzandlandschap, met dekzandvlakten, -welvingen en -ruggen. Beken doorsnijden dit landschap en her en der komen grotere en kleine stuwwallen voor. Gedurende het Saalien was dit deel van Nederland geheel met landijs bedekt dat een dikte van honderden meters kon bereiken. De stuwwallen ontstonden langs de flanken en het front van de voortkruisende, dikke ijsmassa. Ze bestaan uit oudere afzettingen van de voorloper van de Rijn (klei, zand, grind), die door de gletsjers zijn weggedrukt. De glaciaal afzettingen afkomstig van de ijskap (Glaciaal, inclusief subglaciaal (keileem/grondmorene), fluvioglaciaal (sandur, kame en esker; (kei)zand), en glaciaal meersedimenten (klei met warven) die toen tot afzetting kwamen worden gerekend tot de Formatie van Drenthe. Tijdens de laatste fasen van het Weichselien werd het keileem afgedekt door dekzand (Formatie van Bostel, Laagpakket van Wierden).

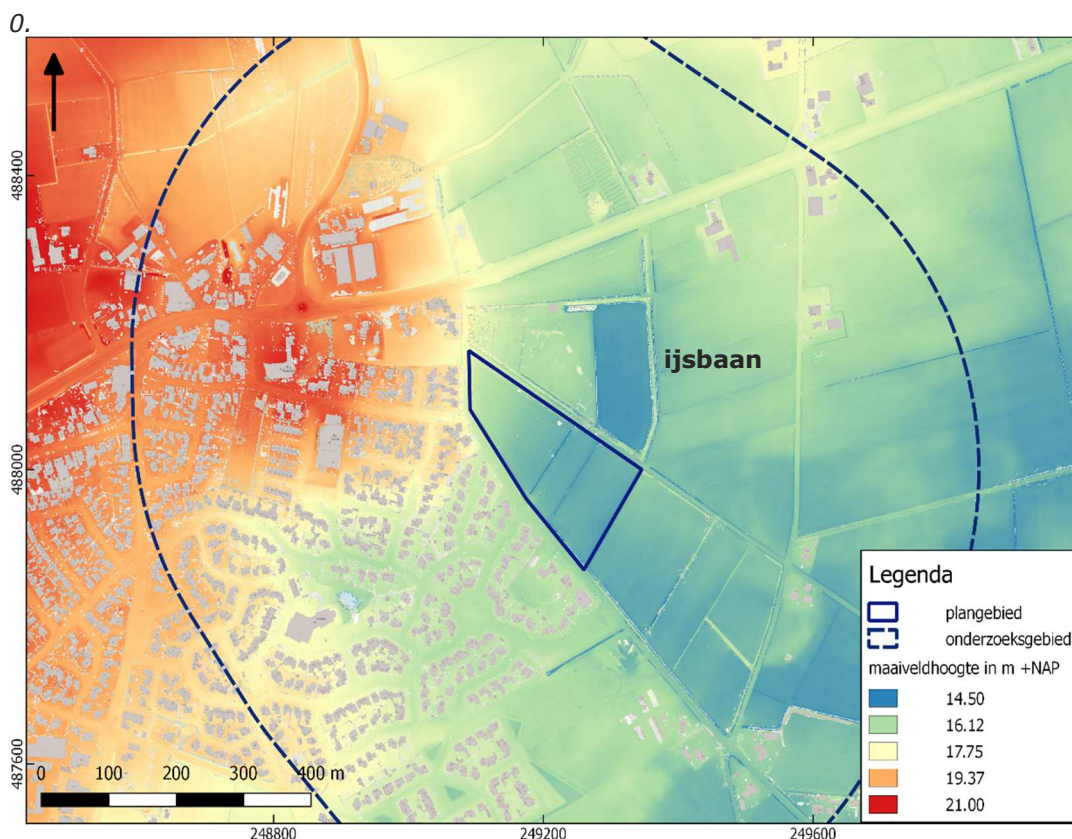
De westelijke helft (bij benadering) van het plangebied ligt op de oostelijke helling/voet van een stuwwal. *Albergen* is op deze stuwwal aangelegd. Het oostelijke plangebied ligt op dekzand. Dekzand ligt waarschijnlijk ook in het westelijke deel aan het maaiveld (voet\lage helling van de stuwwal) en waarschijnlijk heeft dekzand ook een nivellerende werking gehad bij het opvullen van achtergebleven laagten van het ijstijdlandschap.

Geomorfologisch⁴ (Bijlage 4) ligt het plangebied in een erosiedal. Het oorspronkelijke reliëf van de stuwwal is hier afgevlakt en verder uitgesleten door solifluctieprocessen en afstromend smeltwater. Dit erosiedal komt voor langs de gehele oostelijke zone van de stuwwal van Albergen en is als erosiezone op het AHN goed herkenbaar

⁴ voor de beschrijving van de geomorfologische situatie is gebruik gemaakt van de gemeentelijke archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart. Deze is grotendeels gebaseerd op een gedetailleerde beschrijving van de geomorfologie van het gemeentelijke grondgebied en biedt als zodanig een gedetailleerder beeld dan de standaard geomorfologische kaart 1:50.000.

(bijlage 3). Op basis van geraadpleegde paleogeografische kaarten⁵ heeft in en rond het plangebied geen veengroei van betekenis plaatsgevonden. Vermoedelijk door de slechte ontwatering is wel een eerddek ontstaan.

Op een detailopname van het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), ligt het plangebied in een laagte. Zowel noordoostelijk (aan de overzijde van de Morsdijk) als aan de zuidwestzijde (langs de Weemselerweg) ligt het maaiveld ongeveer 40 cm hoger. Waarschijnlijk is in het plangebied sprake van een laag punt in het erosiedal. Het hoogteverschil aan weerszijden wordt daarbij geaccentueerd door de flankerende wegen.⁶

Afbeelding 3. Detailopname van het plangebied op het AHN.

Bodemkundig (bijlage 5) ligt het gebied grotendeels in een zone met beekerdgronden. Het noordwestelijke puntje ligt op gooreerdgronden. In beide gevallen betreft het sterk lemige zandgronden.

Beekeerdgronden (pZg23) zijn zandgronden die ontstaan in gebieden met een hoog fluctuerende grondwaterstand. De top bestaat uit een humeuze (moerige) laag. Dit eerddek is ontstaan doordat de aangroei van organische stof sneller verloopt dan de afbraak ervan. Eronder ligt dekzand waarin zich geen of een onduidelijke podzol heeft ontwikkeld. In de top komen roestvlekken voor. De aanwezigheid van roestvlekken duidt op een (zeer) slechte ontwatering.

⁵ Vos e.a., 2018

⁶ Op de locatie van de ijsbaan heeft duidelijk ontgraving plaatsgevonden.

Gooreerdgronden (pZn21 of pZn23) zijn zandgronden die ontstaan in gebieden met een hoge grondwaterstand. Landschappelijk vormen ze de overgang tussen eerdgronden en podzolgronden. De A- horizont is meestal 20-50 cm dik, sterk humeus en donkergekleurd. In top van het onderliggende zand heeft zich een dikke, maar (zeer) zwak ontwikkelde zeer humusarme B-horizont gevormd. Daaronder ligt een meestal grijze of lichtgrijsbruine zeer humusarme C-horizont.

De eerdgronden liggen als een relatief smal lint temidden van veldpodzolgronden. In tegenstelling tot de eerdgronden lagen deze bodems hoog genoeg (dus met een lagere grondwaterstand) om bodemvorming mogelijk te maken.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 6 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied. In het plangebied zijn geen bekende waarden geregistreerd. Tussen circa 280 en 340 m noordwestelijk van het plangebied komen een aantal waarnemingen voor, samenhangend met de oude kern van Albergen en locatie van een klooster (tevens AMK-terrein 13384, zie ook paragraaf 2.4).

Binnen het onderzoeksgebied zijn vier waarnemingen geregistreerd. In alle gevallen gaat het om resten uit de late middeleeuwen of late middeleeuwen – nieuwe tijd. Zaakid's 2764590100, 2824635100 en 2871494100 hangen samen het klooster (zie hierboven). Waarneming 2768195100 (administratief geplaatst) omvat aardewerk en steengoed, behorend tot een nederzettingencomplex.

In 2015 zijn tijdens werkzaamheden op de Ootmarsumseweg (ongeveer 320 m west/noordwestelijk) bij wegwerkzaamheden de restanten van een waterput aangetroffen. Deze vondst is niet geregistreerd in Archis3 en is voor zover bekend ook niet door professionele archeologen onderzocht. Volgens historicus T. Hesselink-Van der Riet behoorde de put tot een brouwerij die vlakbij het klooster stond. De put is te zien op een oude tekening uit 1729 van Andries Schoemaker.⁷ Tijdens een proefsleuvenonderzoek is recent nog een deel van de kloostergracht aangetroffen.

Het AMK-terrein bevat resten van het St. Antoniusklooster (late middeleeuwen – nieuwe tijd). In maart 1970 was nog een gedeelte van de gracht zichtbaar. In 1979, 1985 en 1993 zijn de kloosterrestanten onderzocht. Daarbij werd een deel van de fundering, mogelijk een noordmuur van de kloosterkerk aangetroffen. Deze werd gebouwd tussen 1459 en 1471. In 1993 zijn verkavelingssloten, bouw materiaal en diverse vondsten aangetroffen. Verder is op basis van diverse kleinere onderzoeken (onder meer de vernieuwing van het wegdek en de aanleg van riolering) duidelijk geworden dat grote delen van het klooster nog in de ondergrond aanwezig zijn. De betreffende onderzoeken zijn niet in Archis3 gepubliceerd.

⁷ bron: tubantia.nl

2.3.2 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de gemeentelijke verwachtingskaart (bijlage 4) ligt het plangebied in een zone met een lage verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op de relatief lage ligging van het plangebied en de niet-waterdoorlatende ondergrond, waardoor het plangebied waarschijnlijk aldoor erg drassig was.

2.3.3 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 6.

Zaakid 4718634100 betreft een bureau- en verkennend booronderzoek⁸ ongeveer 330 m westelijk van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek geldt voor dit terrein een hoge verwachting voor de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. Op basis van het booronderzoek werd een grachtvulling vermoed, behorende bij het klooster. Naar aanleiding van dit onderzoek is vervolgens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.

Zaakid. 4757385100 betreft een proefsleuvenonderzoek⁹, het vervolg op het voornoemde bureau- en booronderzoek. Bij dit onderzoek is inderdaad een gracht - vermoedelijk behorende bij het klooster - aangetroffen. Deze had in het aangelegde vlak nog een breedte van 2,20 – 2,50 m en een diepte van 120 cm. In de vulling is slechts een dakpanfragmentje aangetroffen, dat gedateerd wordt tussen 1250 – 1870. Daarnaast zijn een vijftal kuilen en een stuk funderingsmuurwerk aangetroffen. Deze sporen dateren waarschijnlijk alle in de Nieuwe Tijd. De funderingsresten zijn mogelijk nog uit de vorige eeuw afkomstig.

Zaakid 2347886100 betreft een verkennend booronderzoek, ongeveer 100 m zuidelijk.¹⁰ Tijdens dit onderzoek zijn overwegend verstoorde podzolbodems aangetroffen. Op een deel waar in de meeste boringen sprake is van een nog redelijk intact bodemprofiel, is vervolgonderzoek aanbevolen (zie onder)

Zaakid 2386222100 ligt ongeveer 100 m zuidelijk van het plangebied. Dit betreft een proefsleuvenonderzoek¹¹, een vervolg op een hier eerder uitgevoerd verkennend booronderzoek. Tijdens dit proefsleuvenonderzoek (in totaal 24 sleuven) zijn vier paalkuilen aangetroffen (datering niet bekend). Mobiele vondsten zijn niet gevonden. Vervolgonderzoek werd niet aanbevolen.

⁸ Brouwer, 2019

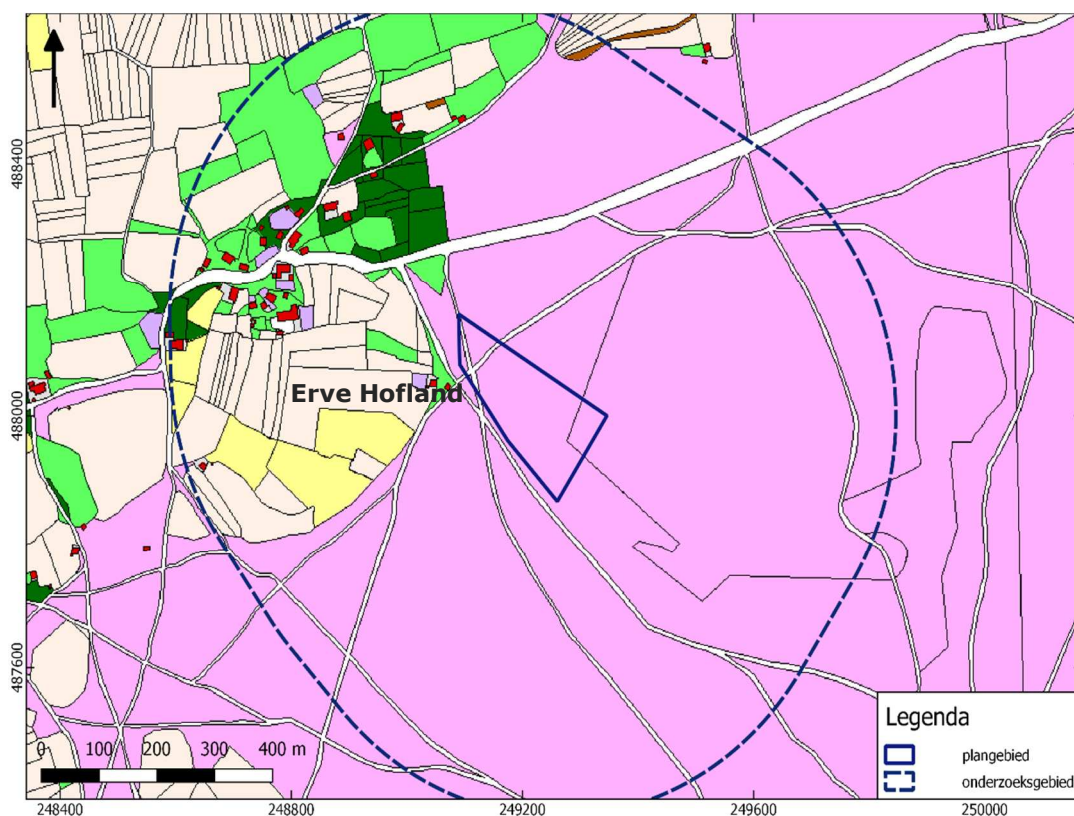
⁹ De Gruil e.a., 2020

¹⁰ Spoelstra, 2013

¹¹ Hesseling, 2013.

2.4 HISTORIE

Op de eerste kadastrale kaart (circa 1832)¹² is het plangebied en haar omgeving nog onbebouwd (zie onderstaande afbeelding). Het terrein is op de OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) aangeduid als woeste grond (heide), doorsneden door enkele zandpaden. Westelijk, op de hogere gronden, komen bouwlanden (es) voor, evenals graslanden, hooilanden en bos. De aanwezigheid van bouwlanden wijst op de aanwezigheid van een enkeerdgrond op deze locatie. Aan de rand van deze es lag Erve Hofland (circa 50 m westelijk van het plangebied). Dit boerenerf wordt in oude bronnen genoemd in 1601 als allodiaal erf.¹³ De benaming doet vermoeden dat het erf ouder is. Een hofboerderij had vroeger (vanaf de Frankische tijd, circa 800 na Chr.) een centrale plaats in de lokale gemeenschap. Het was de plek waar de oogst van de omliggende boerderijen werd verzameld en waar (een vertegenwoordiger van) de landheer verbleef bij een bezoek aan de regio. Veel hofboerderijen hebben aan de wieg gestaan van latere havezathen of kastelen.

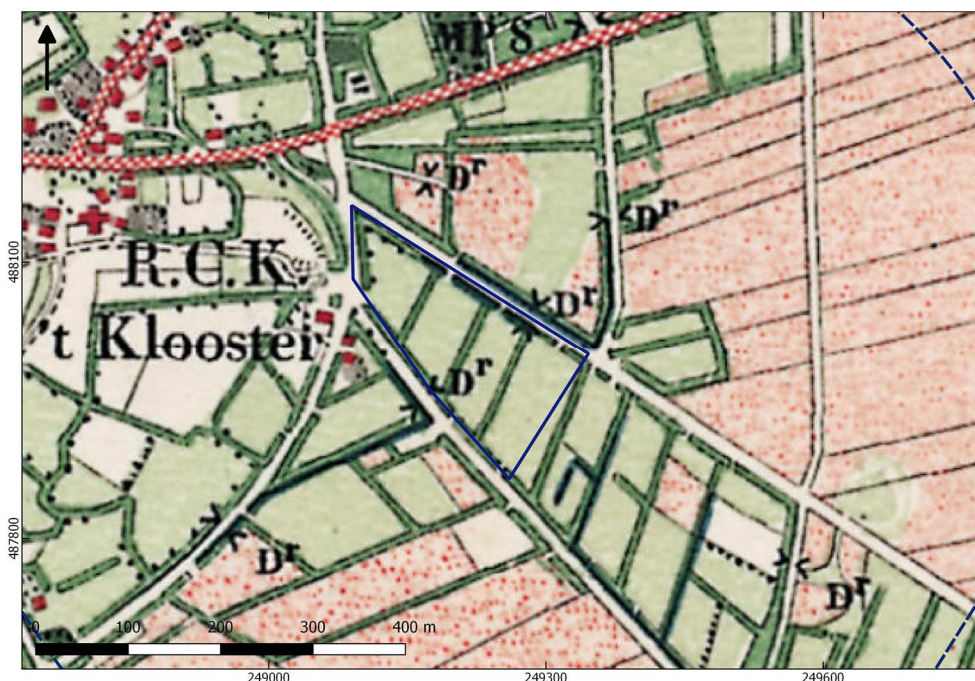
Afbeelding 4. Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart, circa 1832. De locatie van het plangebied is rood omlijnd. Geel: hooiland, beige: bouwland, lichtgroen: weideland, donkergroen: bos/opgaand hout, paars: heide, lichtpaars: tuin; rood met grijs: bebouwing met erf. Bron: hisgis.nl.

Op de topografische kaart van 1899 (zie afbeelding 5) is voor het eerst aangegeven dat het plangebied is ontgonnen (tot grasland). Ook rondom zijn terreinen ontgonnen tot grasland of zijn de heidegronden in ontginning genomen (op de

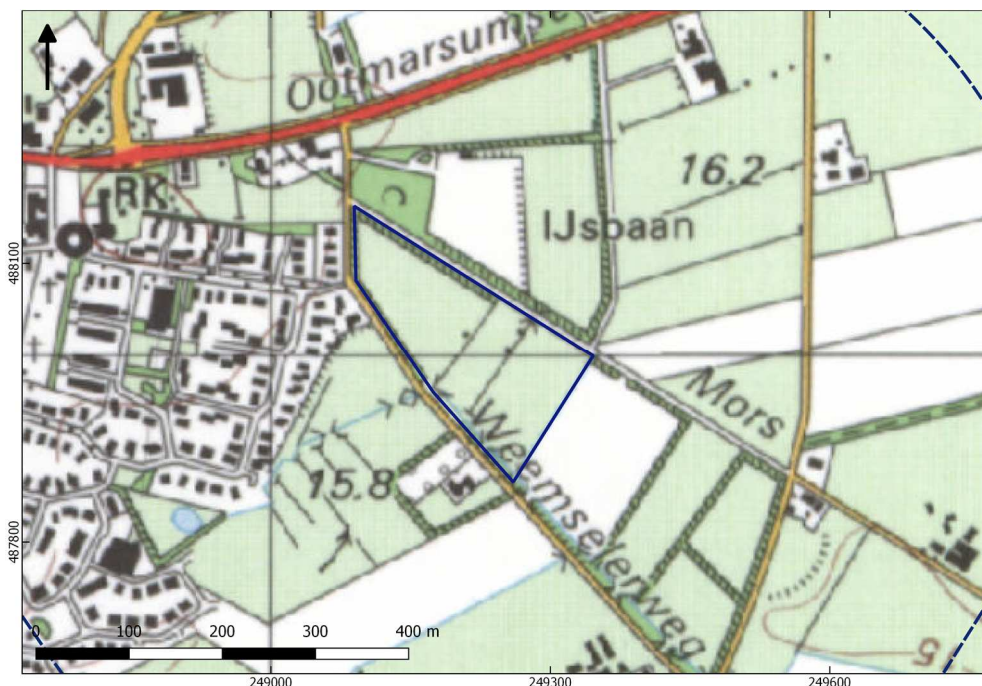
¹² bron: hisgis.nl

¹³ Woolderink, 2013.

heidepercelen (wit met rood) zijn diverse lange, parallel lopende ontginningsgreppels aangegeven. De Morsdijk en de Weemselerweg dateren uit deze periode en speelden een rol bij de ontginning van het gebied. Opvallend is dat het lager gelegen terrein tussen beide wegen al tot grasland is ontgonnen, terwijl de iets hogere gronden en waarschijnlijk iets minder slecht ontwaterde gronden daarbuiten grotendeels nog in ontginning zijn.

Afbeelding 5. Uitsnede uit de topografische kaart van 1899. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 6. Uitsnede uit de topografische kaart van 1995. Bron: topotijdreis.nl.

Ten opzichte van 1899 is er een eeuw later weinig veranderd in het plangebied. In de omgeving zijn de resterende woeste gronden ontgonnen. De percelen zijn

wisselend in gebruik als grasland en akker. Aldoor is het plangebied onbebouwd gebleven.

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Op basis van de inventarisatie kan het volgende geconcludeerd worden. Het plangebied ligt in een erosiedal, aan de voet/lagere helling van een westelijk gelegen stuwwal. In het plangebied komen naar verwachting beek- en gooreerdgronden voor. Westelijk van het plangebied liggen hogere gronden, waar onder andere een es is aangelegd. Een historisch erf ligt ongeveer 50 m westelijk van het plangebied, aan de rand van de bouwlanden. In de omgeving zijn resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd bekend, vooral samenhangend met het klooster en de oude kern van Albergen. In de omgeving ontbreken vondsten uit oudere perioden.

Het plangebied bleef tot circa 1899 onontgonnen en is aldoor onbebouwd gebleven. Het gebruik als grasland sindsdien – en ook de aanwezigheid van een ijsbaan nabij het plangebied – wijst evenals de overige bronnen om zeer vochtige omstandigheden.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

De relatief lage ligging en hoge vochtigheid van de zandgronden in het plangebied maken dat dit terrein waarschijnlijk aldoor oninteressant is geweest voor bewoning, zeker omdat in de nabijheid hogere en drogere gronden hebben gelegen. Resten van bewoning worden daarom niet verwacht. Het plangebied kan mogelijk nog zogenaamde 'off-site' resten bergen. Deze resten variëren van sporen van vuursteenwinning (met name Mesolithicum – Neolithicum) tot depotgiften (voornamelijk Neolithicum – IJzertijd) en eventueel sporen van terreininrichting, samenhangend met het nabije historische erf. Omdat het plangebied pas tegen het begin van de vorige eeuw ontgonnen werd, is dat laatste niet erg waarschijnlijk. Votiegiften zijn evenmin erg waarschijnlijk: dergelijke resten worden vooral aangetroffen in beekdalen en veengebieden. Daarvan is hier geen sprake. Vuursteenwinning vond plaats op locaties waar vuursteen aan het oppervlak lag. Ook daarvan is in het plangebied geen sprake: de gestuwde afzettingen zijn bedekt met een laagje dekzand. Wel kunnen in het plangebied sporen van ontginning worden aangetroffen (afwateringsslootjes). Deze dateren waarschijnlijk uit het einde van de 19^e eeuw. Voor wat betreft archeologie zijn ze zeldzaam noch relevant (subrecent) en worden daarom buiten beschouwing gelaten.

Off-site resten hebben met elkaar gemeen dat ze qua locatie meestal moeilijk te voorspellen zijn en ook moeilijk zijn op te sporen, doordat het om kleine, scherpbegrensde sporen gaat. Alleen door systematisch en intensief gravend archeologisch onderzoek zijn dergelijke resten op te sporen. De kans dat deze resten daadwerkelijk aanwezig zijn wordt echter klein geacht.

3.3 ADVIES

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is de kans op archeologisch relevante resten in het plangebied erg klein. Voor zover archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn dan zijn deze alleen met intensief gravend onderzoek op te sporen. We adviseren daarom geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven voor wat betreft het aspect archeologie.

Dit advies is overgenomen door de gemeente Tubbergen, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer A. Vissinga (regio-archeoloog).

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (033 421 74 56) of via de website: www.cultureelerfgoed.nl/contact.

literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2005 (1997). *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Assen.
- Borsboom, A.J. en J.W.H.P. Verhagen, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). Gouda.
- Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A*.
- Brouwer, E.W., 2019. *Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek verkennende fase Ootmarsumseweg 168 te Albergen, gemeente Tubbergen (OV). Laagland archeologie rapport 318*. Almelo.
- Brouwer, E., 2021. Plan van Aanpak ivo-verkennend Weemselerweg Albergen. Almelo.
- Gruil, J. de, E.W. Brouwer en J.A.M. Oude Rengerink, 2020. *Inventariserend veldonderzoek – proefsleuven 'Miets' te Albergen, gemeente Tubbergen (OV). Laagland archeologie rapport 382*. Almelo
- Hesseling, H.J., 2013. *Onderzoeksgebied Weemselerveld III te Albergen. Gemeente Tubbergen. Archeologisch onderzoek: een inventariserend veldonderzoek (proefsleuven). Raap-rapport 2641*. Weesp.
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Spoelstra, A., 2013. *Archeologisch inventariserend veldonderzoek Weemselerveld te Albergen, gemeente Tubbergen (OV)*. Leek.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2*. SIKB
- Vos, P., M. van der Meulen, H. Weerts en J. Bazelmans, 2018. *Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*. Amsterdam.
- Woolderink, H., 2013. *Historisch boerderij-onderzoek in het richterambt Ootmarsum*. Enschede.

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII
www.boorstaten.nl
www.topotijdreis.nl
www.hisgis.nl
www.grondwatertools.nl
www.kadastralekaart.com

Gebruikte kaarten

Historische kaarten vanaf 1890 tot en met 2015. Bron: www.topotijdreis.nl. Geraadpleegd op 27-1-2021

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), nauwkeurigheid Z-waarde ≤ 5 cm. Bron: www.ahn.nl. Geraadpleegd op 25-1-2021

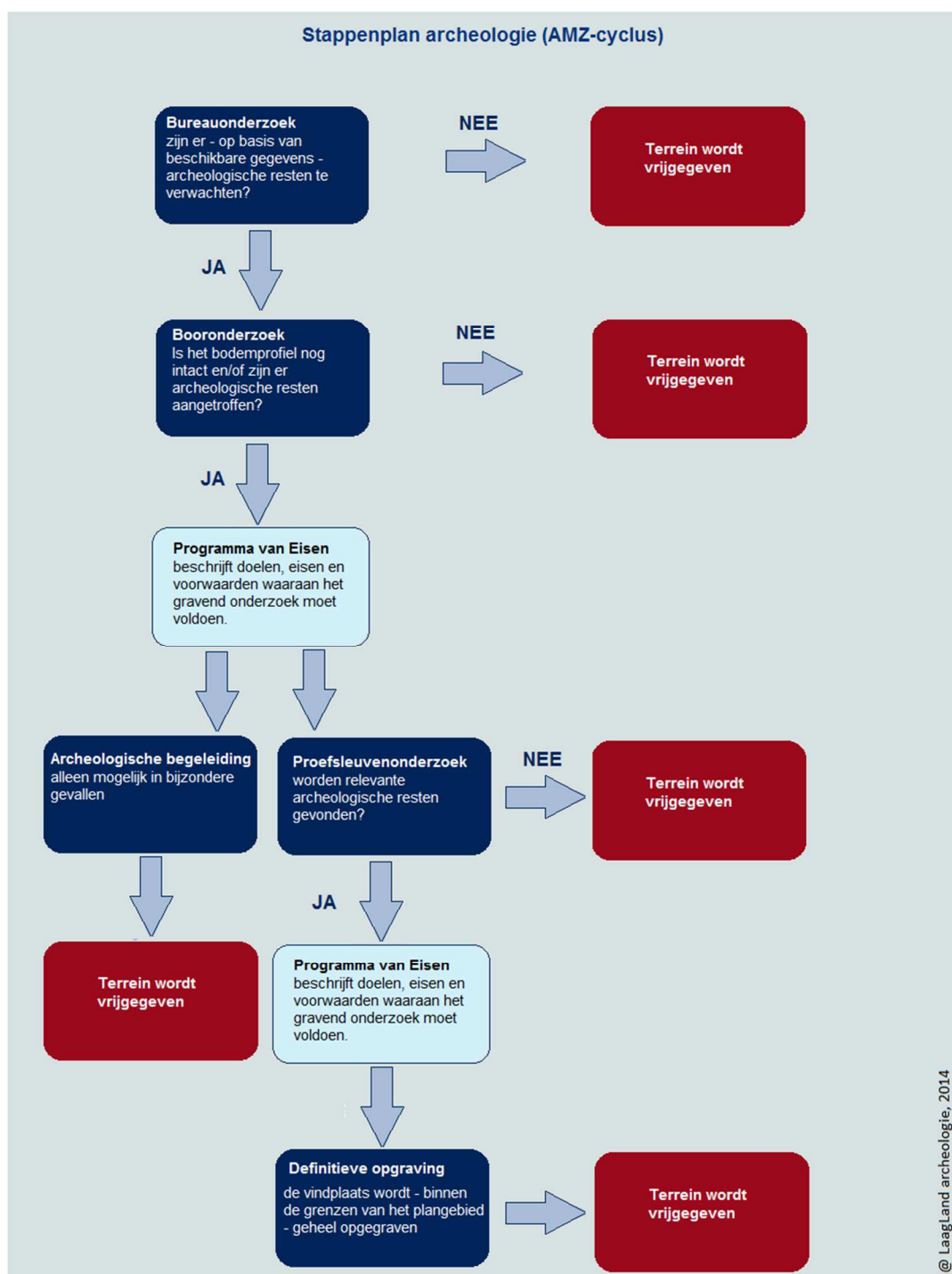
Archeologische verwachtings- en advieskaart. Bron: gemeente Tubbergen. Geraadpleegd op 25-1-2021

Kaart waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen. Bron: www.zoeken.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 25-1-2021

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 25-1-2021

Minuutplan 1832. Bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 27-1-2021

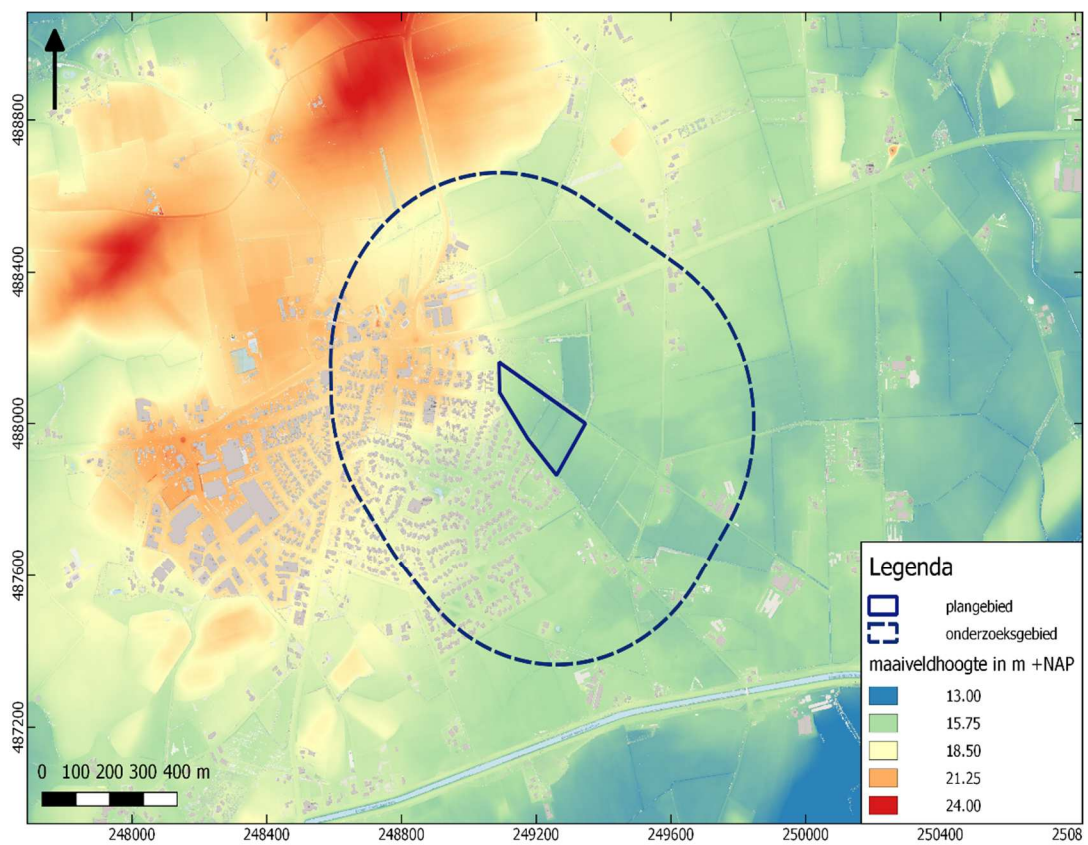
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

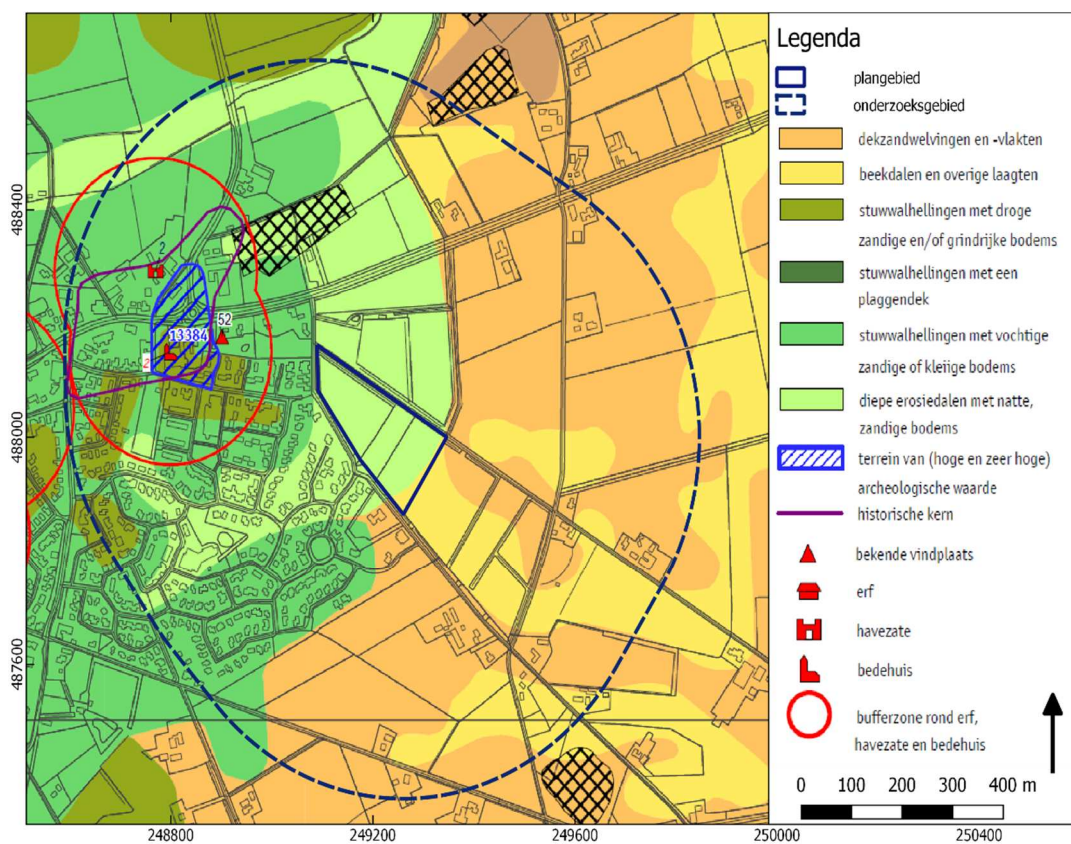
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd	C		-1795	
	B		-1650	
	A		-1500	
Middeleeuwen	Laat		-1250	
	Vol		-1050	
	vroeg	Ottoons	-900	
		Karolingisch	-725	
		Merovingisch	-450	
Romeinse tijd	Laat		-270	
	Midden		-70 na Chr.	
	Vroeg		-15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat		-250
		Midden		-500
		Vroeg		-800
	Bronstijd	Laat		-1100
		Midden		-1800
		Vroeg		-2000
	Neolithicum	Laat		-2850
		Midden		-4200
		Vroeg		-4900/5300
	Mesolithicum	Laat		-6450
		Midden		-8640
		Vroeg		-9700
	Paleolithicum	Jong		-35.000
		Midden		-250.000
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

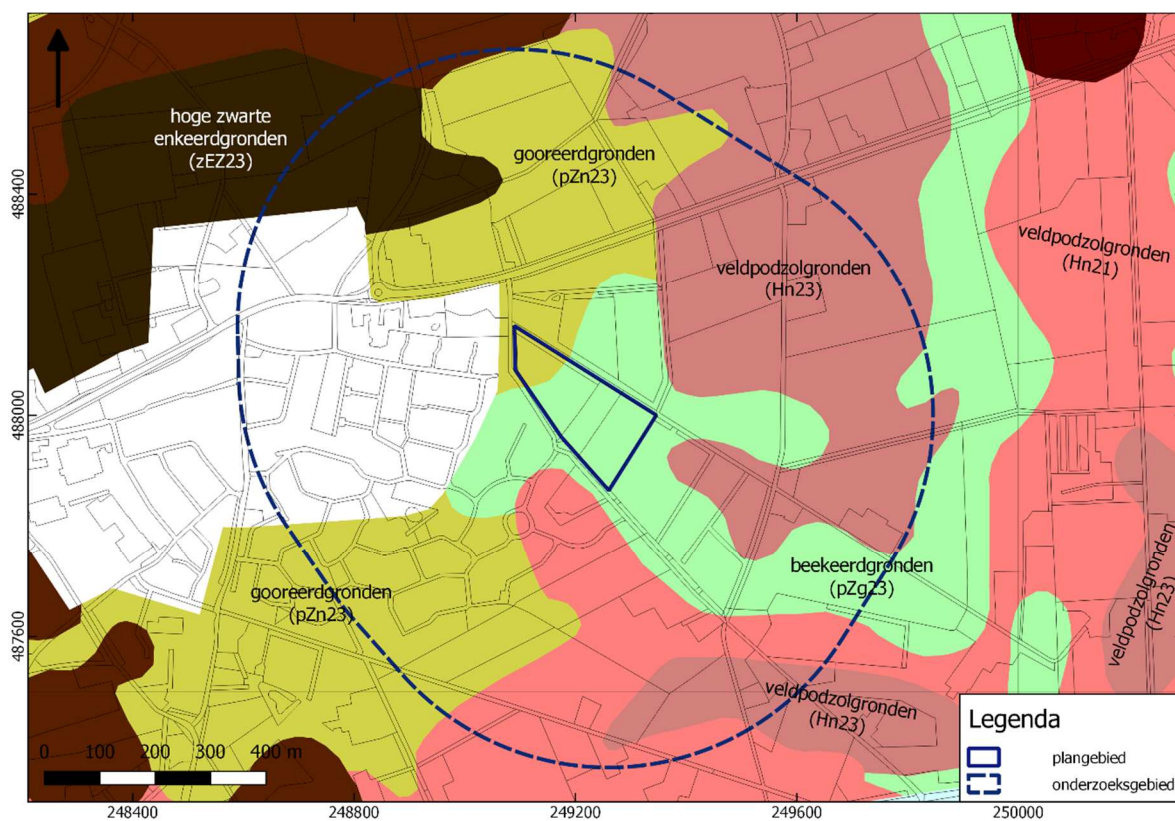
BIJLAGE 3 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND

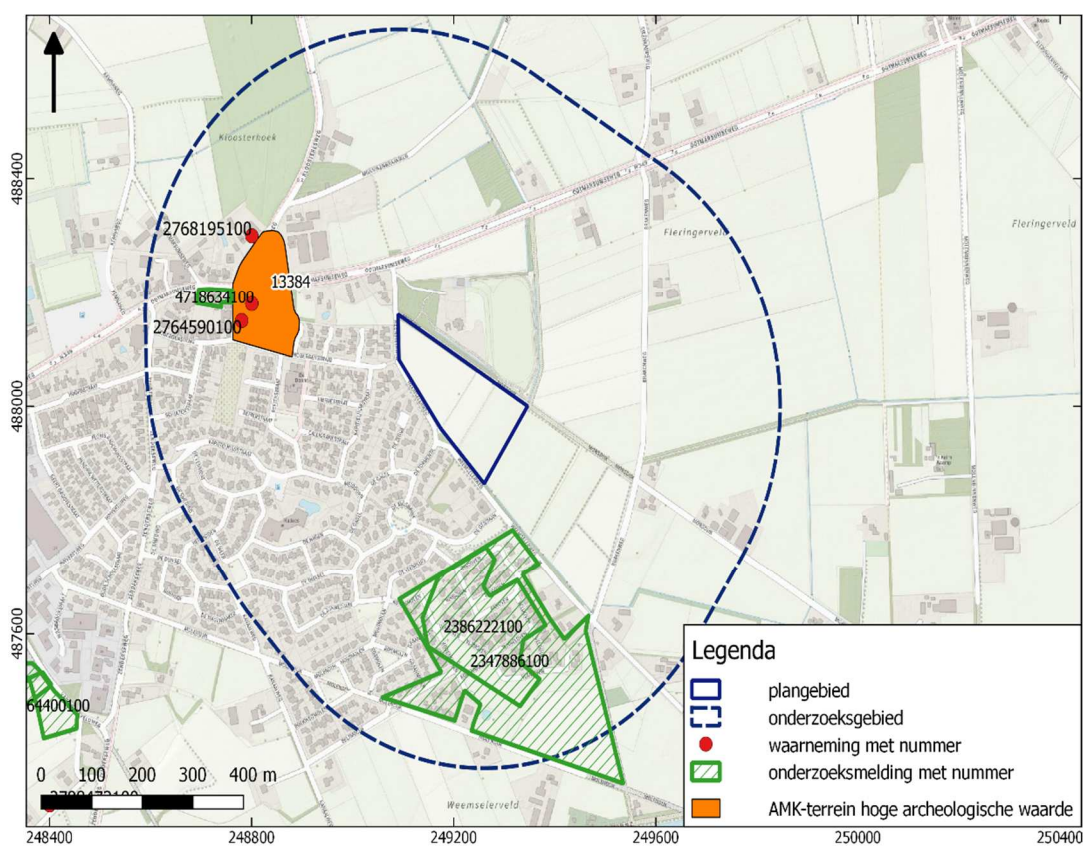
BIJLAGE 4 GEMEENTELIJKE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART

BIJLAGE 5 BODEMKAART

BIJLAGE 6 WAARNEMINGEN, AMK- TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

BIJLAGE 7 VERKLARENDE

WOORDENLIJST

Administratief geplaatst – administratief geplaatste waarnemingen zijn waarnemingen waarvan de exacte vondstlocatie niet bekend is. Dit betreft vaak oude vondsten of recentere vondsten door een amateurarcheoloog. In Archis3 zijn ze op de topografische kaart geplaatst op het snijpunt van een 100 x 100 m raster.

Allodiaal – een allodiaal erf was in de middeleeuwen een boerenerf met de daarbij behorende rechten dat eigendom was van de boer. Vaak waren het grote of middelgrote boerderijen. Een eigengeërfde was een vrije boer die zijn land zonder tussenkomst van een leenheer kon bewerken. De eigenerfden hadden aandelen (waardelen) in de boermarkte (het gemeenschappelijke bezit van een buurschap) en vormden het dagelijks bestuur van de markte.

AMK-terreinen – De AMK (Archeologische Monumentenkaart) is een bestand van alle bekende, behoudenswaardige archeologische terreinen in Nederland. Op de kaart staan terreinen van archeologische, hoge archeologische en zeer hoge archeologische waarde (al dan niet wettelijk beschermd) aangegeven. De AMK wordt niet meer geactualiseerd.

Formatie van Boxtel – de Boxtel-afzettingen bestaan overwegend uit zand en in wat mindere mate uit leem. Deze afzettingen zijn vooral onder koude, periglaciaire omstandigheden gevormd. Het betreft onder andere afzettingen die door de wind zijn afgezet (eolische afzettingen), niet-eolische afzettingen zoals löss, kleinschalige fluviaire afzettingen, hellingafzettingen, en lacustiene afzettingen.

Formatie van Drenthe – de sedimenten van de Drentheformatie bestaan overwegend uit matig fijn tot uiterst grof grindhoudend zand, klei en leem. Deze sedimenten zijn gevormd door of nabij het landijs tijdens het Saalien.

Laagpakket van Wierden – (Boxtelformatie). Tot dit laagpakket worden de dekzanden gerekend. Dekzand is gedurende het laat-Weichselien – vroeg-Holocene gevormd onder invloed van de wind

Middeleeuwen – De Middeleeuwen duurden van 450 – 1500 na Chr. Over de periode vlak na het definitieve vertrek van de Romeinen uit Nederland is weinig bekend. Tot op heden zijn relatief weinig vindplaatsen uit deze periode aangetroffen. Er zijn sterke vermoedens dat resten uit deze periode voor een belangrijk deel onder de huidige oude stads- en dorpskernen en oude akkercomplexen liggen. Vanaf ongeveer de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is sprake van een min of meer centraal gezag. De maatschappij raakt gefeodaliseerd. In deze periode werd een begin gemaakt met de ontginning van veen, heide en bos.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) – De RCE is een onderdeel van het ministerie van OCW. Het voert wet- en regelgeving uit, ontwikkelt kennis en geeft advies over rijksmonumenten, landschap & omgeving, archeologie en roerend erfgoed.

Saalien – een geologische periode in het Pleistoceen die duurde van 236 – 126 duizend jaar geleden. Het Saalien was de voorlaatste ijstijd (voorlaatste glaciaal). Gedurende deze periode kwam het landijs tot in Midden-Nederland.

Solifluctie – of bodemvloeijing is een proces waarbij met water verzadigd sediment langzaam van een helling van een slecht doordringbare ondergrond (keileem/stuwwal of oudere afzettingen) schuift.

Weichselien – een geologische periode in het Pleistoceen die duurde van 116 – 11,7 duizend jaar geleden. Het Weichselien is de laatste ijstijd (glaciaal) die we in Nederland gehad hebben. Het landijs bereikte de Nederlandse grenzen niet, maar wel was de bodem van grote delen permanent bevroren (permafrost).